

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 9Cdo/311/2020                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 5616208572                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 30.11.2022                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Soňa Mesiarkinová        |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2022:5616208572.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobcov 1/ Z. D., bývajúceho v F. Z. - S., M. XXX/X, 2/ P. Ž., bývajúceho v E. XXX, zastúpených advokátom JUDr. Dušanom Jančim, so sídlom Liptovský Mikuláš, Garbiarska 695, proti žalovaným 1/ P. Z. C., bývajúcemu v E. XXX, žalovaný 1/ zastúpený advokátom, JUDr. Miroslavom Lehotským, so sídlom Liptovský Mikuláš, Milana Pišúta 936/16, 2/ K.X. D.Q., bývajúcemu v V. N. XX, 3/ T. D., bývajúcemu v Z.- S., P. E. XXXX/XX, 4/ C. P., bývajúcej v F. Z., Z. XXXX/X, o určenie neplatnosti častí kúpnych zmlúv o prevode spoluvlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 20C/102/2016, o dovolaní žalobcu 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 28. februára 2020 sp. zn. 8Co/60/2019, takto

### rozhodol:

Dovolenie o d m i e t a.

Žalovaní 1/ až 4/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

### Odôvodnenie

I. Okresný súd Liptovský Mikuláš (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. mája 2018 č. k. 20C/102/2016 - 341 v spojení s opravným uznesením z 25. septembra 2019 č. k. 20C/102/2016 - 541, zamietol žalobu o určenie neplatnosti častí kúpnych zmlúv o prevode spoluvlastníctva nehnuteľností, a žalovaným 1/ až 4/ priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu pričom o výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobcovia sa žalobou doručenou súdu dňa 07. decembra 2016 domáhali určenia čiastočnej relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovaným 2/ ako predávajúcim a žalovaným 1/ ako kupujúcim, na základe ktorej bol povolený vklad vlastníckeho práva rozhodnutím Okresného úradu Liptovský Mikuláš, kat. odbor pod sp. zn. N.; kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanými 3/ ako predávajúcim a žalovaným 1/ ako kupujúcim, na základe ktorej bol povolený vklad vlastníckeho práva rozhodnutím Okresného úradu Liptovský Mikuláš, kat. odbor pod sp. zn. N. a kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanou 4/ ako predávajúcou a žalovaným 1/ ako kupujúcim, na základe ktorej bol povolený vklad vlastníckeho práva rozhodnutím Okresného úradu Liptovský Mikuláš, kat. odbor pod sp. zn. N., a

to v časti, v ktorej predmetom bol prevod spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach zapísaných v katastri nehnuteľností Okresného úradu Liptovský Mikuláš, kat. odbor, pre katastrálne územie Kanská, obec Kanská uvedených v bode 1. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie. Súd zamietol žalobu ako nedôvodnú citujúc ustanovenia § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP), § 140 prvá veta, § 40a, § 41, § 116 Občianskeho zákonníka. Žalobcovia sa domáhali určenia neplatnosti kúpnych zmlúv z dôvodu porušenia ich predkupného práva. V danom prípade ide o určovaciu žalobu podľa § 137 písm. c) CSP, súd prvej inštancie posudzoval, či žalobcovia preukázali naliehavý právny záujem na požadovanom určení čiastočnej neplatnosti predmetných právnych úkonov. Žalobcovia pri uplatnení svojich práv nezvolili vhodný právny prostriedok. Ak by súd prvej inštancie žalobe vyhovel a vyslovil neplatnosť časti kúpnych zmlúv, tak by sa navrátil stav pred povolením vkladu vlastníckeho práva v prospech žalovaného 1/ a bolo by zrealizované predkupné právo. Žaloba podaná žalobcami nenapĺňa prevenčnú funkciu určovacej žaloby, t. z. neprechádza ďalším súdnym sporom, nebráni ďalšiemu prevodu sporných nehnuteľností, ani nerieši požadovanú otázku vlastníckeho práva žalobcov. Nič totižto nebránilo žalobcom, aby sa proti nadobúdateľovi domáhali prevodu predmetných spoluvlastníckych podielov tým, že priamo podajú žalobu o nahradenie prejavu vôle. Určovacia žaloba by bola na mieste vtedy, ak by ako opomenutí spoluvlastníci nemali záujem nadobudnúť do vlastníctva prevedené spoluvlastnícke podiely a súčasne by chceli zabrániť tretej osobe vstúpiť do spoluvlastníckeho vzťahu. Keďže žalobcovia nepreukázali naliehavosť právneho záujmu na požadovanom určení, súd prvej inštancie žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov 1/ a 2/ rozsudkom z 28. februára 2020 sp. zn. 8Co/60/2019, napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne (§ 387 ods. 2 CSP). Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie vykonal dokazovanie v požadovanom rozsahu a správne zistil skutkový stav veci, ktorý následne i správne právne posúdil, a v plnom rozsahu odkázal na odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie. K odvolacím námietkam uviedol, že podaním doručeným súdu prvej inštancie 29. mája 2018 žalobcovia podali návrh na zmenu žaloby a tak sa domáhali určenia, že žalovaní 2/ a 4/ sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností špecifikovaných v zmenenej žalobe, ktoré boli predmetom kúpnych zmlúv, ktorých určenia neplatnosti sa pôvodne domáhali, avšak bez toho aby uviedli, v akom spoluvlastníckom podiele, na základe toho považuje odvolací súd nepripustenie zmeny žaloby za správne. V prípade jeho pripustenia by bolo nevyhnutné tieto vady odstraňovať, čo by nesporne, bolo v rozpore s hospodárnosťou konania. Nepripustenie zmeny žaloby žalobcov v prejednávanej spore však nemalo vplyv na správny záver súdu prvej inštancie o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení požadovanom žalobcami a to v zmysle pôvodnej žaloby ako i v zmysle zmenenej žaloby. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Dôkazné bremeno zaťažuje žalobcu a je jeho povinnosťou preukázať, že kladný určovací výrok súdu konečným spôsobom odstráni medzi stranami konania existujúci stav právnej neistoty. V danej prejednávanej veci platí, že potencionálny kladný určovací výrok súdu by k požadovanému odstráneniu spornosti nevedol. Znamenal by len, že žalovaný 2/ a 4/ by sa proti svojej vôli stali opätovne podielovými spoluvlastníkmi s možnosťou dispozície so spoluvlastníckymi podielmi. Žalobcom by ostalo voči žalovaným 2/ a 4/ zachované predkupné právo, ktoré majú však rovnako zachované i v súčasnosti voči žalovanému 1/. Ich právne postavenie z hľadiska zachovania predkupného práva by sa preto v prípade vyhovenia žalobe oproti stavu, ak by žalobe vyhovené nebolo, nezmenilo, zostalo by podstate rovnaké, zmenil by sa len subjekt, proti ktorému pôsobí predkupné právo. Pokiaľ mali žalobcovia záujem nadobudnúť podiely spoluvlastníkov, ktorí porušili ich predkupné právo, mali možnosť podať žalobu o nahradenie vôle povinného. Odvolací súd sa na základe vyššie uvedených záverov stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o nepreukázaní naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe žalobcami 1/ a 2/. V závere odvolací súd dodal, že žalobcovia sa domáhali určenia právnej skutočnosti, napriek tomu súd prvej inštancie ich žalobu vyhodnotil ako určovaciu žalobu podľa § 137 písm. c) CSP, a skúmal i otázku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Nakoľko sa žalobcovia domáhali relatívnej neplatnosti podľa § 40a Občianskeho zákonníka, odvolací súd konštatoval, že relatívnej neplatnosti sa treba dovolať, keďže ide o jednostranný právny úkon, ktorý sa musí adresovať druhému účastníkovi právneho úkonu. Možnosť určenia tejto právnej skutočnosti súdom však podľa § 40a Občianskeho zákonníka, nie je možné vyvodzovať. O nároku na náhradu trov

odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, § 262 ods. 1, § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie (ďalej aj „dovolatelia“). Prípustnosť dovolania odôvodnili s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolatelia namietali, že pred vykonaním dokazovania, bezprostredne na to, ako boli žalobcovia súdom upozornení na nesprávny žalobný petit, došlo zo strany žalobcov ku zmene žalobného návrhu, ktorým žiadali, aby súd prvej inštancie pripustil zmenu žalobného návrhu. Súd prvej inštancie podľa žalobcov nepripustil zmenu žaloby a rozhodol, tak o žalobnom petite, ktorý považoval za nesprávny a na ktorý žalobcov sám upozornil, s tým že ho považuje za nesprávny. Žalobcovia mali za to, že ak by súd vykonal vo veci dokazovanie, bolo by vzhľadom na zmenu žaloby, plne uplatniteľným aj v konaní o takejto zmenenej žalobe, keďže v rámci žaloby nedošlo ku zmene žiadneho skutkového tvrdenia uvedeného v pôvodnej žalobe, či zmene účastníkov konania. V úprave žalobného petitu bola výlučne jediná zmena a to namiesto určenia neplatnosti právneho titulu nadobudnutia predmetu vlastníctva dojednaného medzi žalovanými sa, v dôsledku presvedčenia žalobcov o tejto neplatnosti, domáhali určenia vlastníckeho práva pôvodných scudziteľov predmetu vlastníctva, ako jednej zo strán neplatného právneho titulu, ktorí by v prípade predaja ich podielu museli tieto spoluvlastnícke práva ponúknuť na odpredaj žalovaným. Žalobcovia v tejto súvislosti uvádzajú, že pre nepovolenie zmeny žaloby neboli naplnené zákonné materiálne podmienky, a to vzhľadom na to, že v prejednávanej veci sa pred zmenou žaloby nevykonalo dokazovanie. Žalobcovia poukazujú v danej veci na Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 472/2014, v zmysle ktorého podľa názoru ústavného súdu v analogickej veci nebola splnená základná zákonná požiadavka na nepripustenie zmeny žalobného návrhu. Z týchto dôvodov žalobcovia navrhli, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny, založený na úplných skutkových zisteniach a ich správnom právnom posúdení. Konanie, ktoré predchádzalo vydaniu rozsudku, nie je postihnuté žiadnou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dôvody podľa § 420 písm. f) CSP na dovolanie, ktoré podali žalobcovia proti rozsudku odvolacieho súdu nie sú dané a preto žalovaný 1/ navrhuje dovolanie zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Žalovaný 1/ rekapituloval následne priebeh súdov nižšej inštancie. Žalovaný 1/ ďalej uviedol, že konštrukcia žaloby a aj dokazovanie v spore o určenie neplatnosti kúpnych zmlúv o prevode spoluvlastníctva nehnuteľností je celkom iná ako konštrukcia žaloby a aj dokazovanie v spore o určenie vlastníckeho práva. K zmene žaloby okrem neuvedenia spoluvlastníckych podielov, ktoré by mali žalovaní 2/ a 4/ od žalovaného 1/ nadobudnúť naspäť nepredložili žalobcovia žiadne dôkazy, a nakoniec ich súdu ani nenavrhli vykonať. V závere žalovaný 1/ uviedol, že s tvrdeniami žalobcov, ktoré uviedli vo svojom dovolaní nesúhlasí, a stotožňuje sa s procesným postupom a rozhodnutím súdu prvej inštancie ako i dovolacieho súdu.

5. Žalovaný 2/ a žalovaná 4/ vo vyjadrení k dovolaniu a vyjadreniu žalovaného 1/ uviedli, že trvajú na ich vyjadreniach, na ktoré poukázali, tak na pojednávaniach, ako aj v ich písomných podaniach a to súdu prvej inštancie ako i odvolaciemu súdu. Rozsudky súdov nižšej inštancie považovali za správne, a založené na úplných skutkových zisteniach a ich správnom posúdení. V celom rozsahu súhlasili aj s vyjadrením žalovaného 1/ k dovolaniu podanému žalobcami, nakoľko súd prvej inštancie správne nepripustil zmenu žalobného návrhu, pretože výsledky dovtedajšieho konania nepostačovali na konanie o zmene žaloby. Žalovaní 2/ a 4/ uviedli že dovolanie je nedôvodné a preto navrhli dovolanie podané žalobcami odmietnuť.

6. Najvyšší súd, ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal prípustnosť dovolania žalobcov podľa § 420 CSP.

7. Žalobcovia vyvodzujú prípustnosť ich dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či došlo k dovolateľmi namietanej procesnej vade.

9. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov.

10. Podľa názoru žalobcov došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces tým, že súdy nižšej inštancie nepripustili zmenu žaloby.

10.1. Z ustanovenia § 139 CSP vyplýva, že žalobca môže počas konania so súhlasom súdu meniť žalobu. Zmena žaloby je prejavom (jednou z foriem) dispozičnej zásady, ktorá je typická pre sporové konanie a umožňuje strane sporu, aby modifikovala svoj žalobný návrh, ktorý však nie je prostriedkom procesného útoku alebo obrany (§ 149 CSP). Možnosť meniť žalobu však nie je absolútna a zákon ju obmedzuje najmä z dôvodov hospodárnosti.

11. Podľa § 142 CSP, o prípustnosti zmeny žaloby súd rozhoduje uznesením (§ 234 ods. 1) voči ktorému nie je prípustné odvolanie (§ 357 a contrario), a to spravidla na pojednávaní, na ktorom bola zmena navrhnutá, alebo na pojednávaní, ktoré nasleduje bezprostredne po tom, ako bola zmena žaloby uplatnená podaním mimo pojednávania. Uznesenie, ktorým súd pripustil zmenu žaloby, doručuje súd subjektom, ak neboli prítomné na pojednávaní, na ktorom nastala zmena, do vlastných rúk.

12. Z obsahu spisu vyplýva, že v spore o určenie neplatnosti častí kúpnych zmlúv o prevode spoluvlastníckeho práva, žalobcovia súdu prvej inštancie podaním doručeným dňa 29. mája 2018, žiadali, aby súd pripustil zmenu žaloby žalobného návrhu. Súd prvej inštancie rozhodol tak, že zmenu žaloby nepripustil a na pojednávaní dňa 30. mája 2018 v odôvodnení rozsudku uviedol, že po zhodnotení skutkového stavu veci dospel k záveru, že žaloba nie je podaná dôvodne, pre nedostatok naliehavého právneho záujmu a tak žalobu zamietol. Keďže nepripustenie zmeny žaloby namietali žalobcovia aj v odvolacom konaní, vysporiadal sa s touto námietkou odvolací súd, ktorý v tejto súvislosti poukázal na to, že dôvod nepripustenia zmeny žaloby žalobcov v prejednávacom spore, by nemal vplyv na správny záver súdu prvej inštancie o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení požadovanom žalobcami, či už v zmysle pôvodnej žaloby alebo zmenenej žaloby (viď bod 14 odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu). Správnosťou právneho posúdenia veci súdmi v otázke (ne)pripustenia zmeny žaloby sa dovolací súd vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP nemal možnosť zaoberať.

13. Dovolací súd konštatuje, že v danom prípade treba uviesť, že dôvodom nepripustenia zmeny žaloby nebolo, nevykonanie dokazovania, ako to uviedol aj odvolací súd vo svojom odôvodnení, ale že by nebolo hospodárne konať o žalobe, ktorá bola jednak vadná a bolo by ju nutné opraviť, a tiež kde aj tak po oprave by bola zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu.

14. Osobitne treba zdôrazniť, že úvaha, či výsledky konania, ku ktorým sa dospelo pred žalobcami požadovanou zmenou žaloby, (ne)môžu byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe, súvisí s predbežným hodnotením dôkazov a výsledkom vnútorného presvedčenia sudcu a jeho myšlienkového postupu; preto táto úvaha patrí len súdu rozhodujúcemu o návrhu na pripustenie zmeny žaloby. Ani dovolací súd, posudzujúci prípustnosť dovolania z hľadiska možnosti výskytu procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, nemôže prehodnocovať správnosť tejto úvahy súdu (viď sp. zn. 3 Cdo 262/2009, 3Cdo 233/2019).

14.1. Pokiaľ dovolatelia vytýkali súdom to, že nesprávne právne posúdili návrh na zmenu žaloby tým, že návrhu nevyhoveli, dovolací súd pripomína, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

15. Dovolací súd zároveň považuje za nevyhnuté poznamenať, že nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, pretože je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Prieskum skutkových zistení zo strany dovolacieho súdu spočíva iba v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018).

16. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nie je žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť uskutočňovať procesné oprávnenia niektorou zo strán civilného sporového konania.

16.1. Z uvedených dôvodov dovolací súd považuje uvedenú námietku žalobcov za neopodstatnenú a týmto procesným postupom odvolacieho súdu nemohlo byť porušené právo dovolateľov na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP. Napokon žalobcom sa zachováva právo podať o predmetnom nároku samostatnú žalobu.

17. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcov nie je podľa § 420 písm. f) CSP prípustné a preto ho v zmysle § 447 písm. c) CSP odmietol.

18. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.